Aplikovaná patofyziologie a epidemiologie neinfekčních nemocí VIII

COM

KARCINOM

COM

- CMP = akutní cévní mozková příhoda (iktus), způsobená poruchou cirkulace:

  - ischémií 80%

  - hemoragií 20% CMP jsou z hlediska etiologie a průběhu velmi heterogenním onemocněním

- existují různé klasifikace a dělení, řada z nich ale míchá dohromady různé položky (např. etiopatogenetický mechanismus s rizikovými faktory či klinickým obrazem), což může situaci znepřehledňovat

- ***Dle etiologie***

nejužívanější je **TOAST** (Trial of Org 10 172 in Acute Stroke Treatment)

- ***Dle lokalizace ischemie*** *(dle vzhledu lze usuzovat na etiologii)*
  - teritoriální
  - lakunární

- ***Dle doby trvání*** (nově je kromě času důležitý i nález na CT/MR)

mozkový infarkt
reverzibilní ischemický neurologický deficit
tranzitorní ischemická ataka (TIA)

Klasifikace dle etiologie

1. Makroangiopatie

- aterotrombóza velkých a středních tepen
- CMP na podkladě lokální trombózy, arterio-arteriální embolizace z aterosklerotického plátu či hypoperfúze

Klinika:

- klinický obraz (ovlivněn rychlostí vzniku, rozsahem a možnostmi kolaterálního zásobení):
  - **kortikální syndromy**
  - **příznaky kmenové či cerebellární léze**

2. Kardioembolizace

Následek embolizace do mozkového řečiště z kardiálního zdroje

3. Mikroangiopatie

- lakunární infarkty
- difúzní postižení bílé hmoty (leukoareóza)

4. Jiné příčiny

Neaterosklerotické a nezánětlivé vaskulopatie

- geneticky vázané choroby pojiva (Marfanův syndrom)

Vaskulitidy

Hyperkoagulační stavy

- hematologická onemocnění (leukémie, trombocytosa, polyglobulie)

Hypoxie

- strangulace, stavy po KPR

Hypoperfúze

- systémová hypotenze (kardiální selhání)

Medikamenty, drogy

- různé mechanismy (např. vazospazmus, kardioembolizace při endokarditidě)
- kokain, crack, amfetamin, LSD, heroin (často vedou i k hemoragiím)
- sympatomimetika, ergotamin, sumatriptan

Tukové, vzduchové a nádorové embolie

- tuková embolie
  typicky po traumatech (fraktury dlouhých kostí), operačních výkonech (vč. plastických operací s odsáváním tuku)
- vzduchová embolie (mikroskopická x makroskopická)

Iatrogenní inzulty

angiografie (vč. srdeční katetrizace)
operace krkavic

Klasifikace dle topiky

Teritoriální infarkt

- postihuje **kortex i subkortikální bílou hmotu**
- většinou v důsledku trombotické či embolické okluze intrakraniální tepny (ev. v kombinaci s nálezem extrakraniálním)
- etiologie nejčastěji aterotrombotická nebo kardioembolická

Lakunární infarkt

- malé infarkty **(< 1,5 cm)** způsobené uzávěrem jedné hluboké perforující tepny

etiologie:

- arteriolopatie
- mikroembolizace

- typický výskyt v oblasti bazálních ganglií, capsula interna, talamu a mozkového kmene

Nejčastější lakunární syndromy

Lakunární syndrom	Obvyklá lokalizace infarktu	Klinický deficit
Čistý motorický iktus	kontralaterální capsula interna baze pontu	paresa tváře, paže a dolní končetiny
Čistý senzorický iktus	kontralaterální thalamus	parestesie/hypestesie tváře, paže a dolní končetiny
Senzorimotorický iktus	capsula interna thalamus	kombinace hemiparesy a hemihypestesie/parestesií
Syndrom dysartrie-neobratná ruka	kontralaterální capsula interna baze pontu	dysartrie a hemiataxie
Ataktická hemiparesa	kontralaterální capsula interna baze pontu	lehká hemiparesa a ipsilaterální ataxie

Klasifikace dle doby trvání

Klinika:

- TIA = tranzitorní ischemická ataka (odezní do 24 hod)
- RIND= reverzibilní ischemický neurologický deficit(úprava do 3. týdnů)
- CMP = dokončený (kompletní) iktus

Rizikové faktory

- Hypertenze, přítomnost ICHS, DM
- *Alkohol ve velkých dávkách + kouření*

Intracerebrální krvácení

Klinika

Symptomatika závisí na velikosti krvácení

- Velká krvácení: alterace celkového stavu, cefalea, zvracení, poruchy vědomí
- Menší krvácení: tkáň nedestruují jen komprimují – dominantní jsou ložiskové příznaky:
  - bazální ganglia 35 – 50% (hemiparéza, hemihypestezie, deviace hlavy a bulbů na stranu krvácení
  - thalamus 10 – 20% (hemihypestezie, hemiataxie, hemiparéza)
  - mozkový kmen 10 – 15% (kvadruplegie, decebrační rigidita)
  - mozeček 10 – 20%(bolest v týle, zvracení, vertigo, mozečková symptomatologie

Rizikové faktory

- Hypertenze
- *arteriovenozní malformace, zvýšená krvácivost (antikoagulační léčba), drogová závislost (amfetaminy, kokain)*

Karcinomy

- vhodnější termín neoplazie = nový růst tkání
- růst u neoplazie je rychlejší s nekontrolovatelnou proliferací, buňky nejsou dostatečně diferencovány a alterovaná je rovněž jejich komunikace a adheze (spojení)
- Mnoho autorů označuje neoplazie za genetické onemocnění
- podstatou jejich vzniku je změna genomu (DNA) hostitele
- části genomu odpovědné za vznik neoplazií - protoonkogeny, nebo tumor supresorové geny – uloženy všude (růst karcinomu – pokud se přemění na onkogeny)
- Onkogeny lze rozdělit do pěti skupin podle místa působení v buňce:

- *geny kódující růstové faktory*
- *receptory pro růstové faktory*
- *přenašeče signálu uvnitř buňky*
- *jaderné proteiny*
- proteiny regulující průběh buněčného cyklu

nově vzniklé tkáňové útvary či buněčné populace v organismu, které nevznikají jako fyziologická odezva na vnější i vnitřní podněty, jeví známky abnormity a více nebo méně unikají z regulačního vlivu okolních buněk a organismu.

Kancerogeneze

tři navazující stadia:

- **Iniciace** – postižení buňky na úrovni DNA
  - aktivace onkogenů
  - alterace genů regulujících apoptózu a inaktivaci onkosupresorových genů

následek = exprese alternativních genových produktů a ztráta exprese regulačních produktů

- **Promoce** – hromadění poškození, funkční a morfologické změny.
- **Progrese** – porušení kontroly mitózy a projevy neoplastického bujení

Tato do jisté míry autoregulační schopnost každého nádoru se projevuje zejména v oblasti regulace buněčné **multiplikace (proliferace)** a **buněčné smrti**, kterými se zajišťuje tzv. **tkáňová homeostáza**.

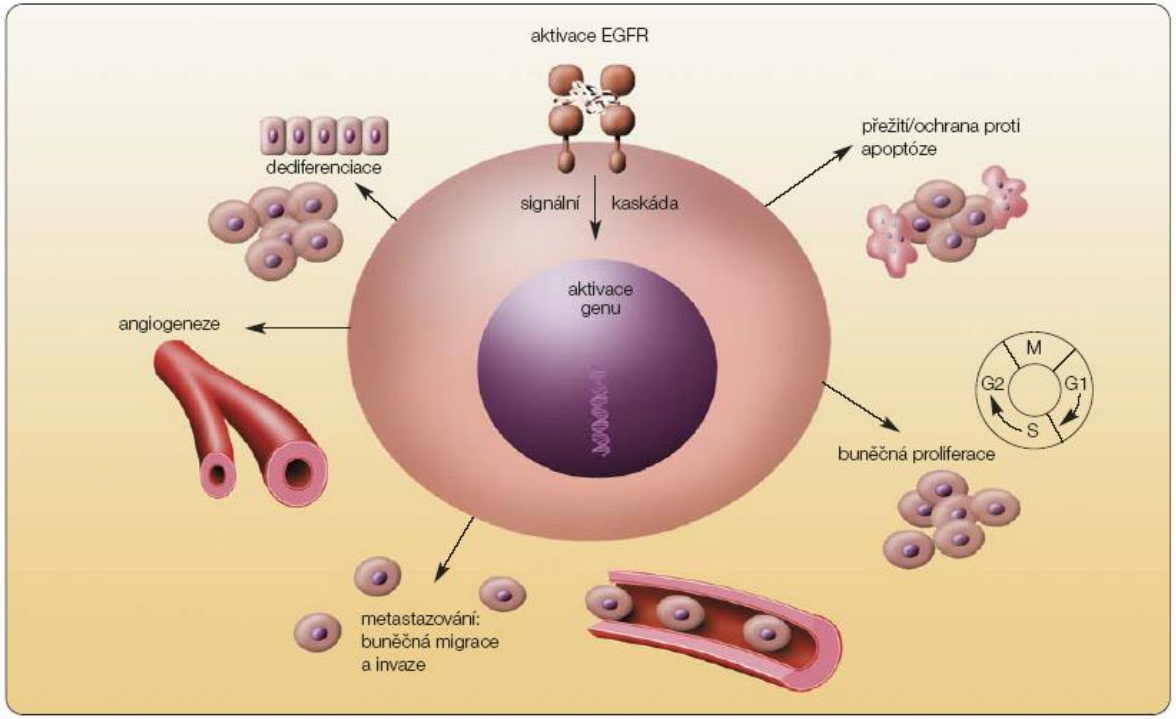

Obr. 2 Aktivace EGFR přispívá ke stimulaci proliferace, ke zvýšení životnosti buněk (chrání je před apoptózou, stimuluje je k dediferenciaci, angiogenezi a metastazování).

Pro změnu zdravé buňky na nádorovou je naštěstí nutná více než jedna mutace.

Například: pro transformaci polypu na karcinom je nutných alespoň 4-5 mutací, zejména tumor supresorových genů. Počet mutací koreluje s agresivitou tumoru(například u gliomu 6-8 mutací)

Tkáňová rovnováha je narušena i za fyziologických podmínek, např. tehdy, když jsou nastartovány procesy hojení (**reparace**), náhrady ztracených tkání (**regenerace**), nebo obrany proti cizorodým agens (**zánět**, **imunitní reakce**). V těchto případech je však zdravý organismus vybaven mechanismy, které dokáží po skončení příčiny a úpravě stavu tento nerovnovážný stav omezit a nadbytečnou proliferaci zastavit (tzv. regulace negativní zpětnou vazbou).

Při defektech těchto autoregulačních mechanismů, pravdě-podobně vzniklých nejčastěji na podkladě genetické chyby, nastává situace ze které se nádor může (ale nemusí) vyvinout. Některé z těchto stavů se označují jako **prekancerózy** nebo **dysplazie**.

Etiologie nádorů

dědičné genetické události(retinoblastom)

vnější faktory :

- biologické : viry (přímé poškození celulární DNA, zvýšení intenzity replikace buněk - virový gen se chová jako onkogen
- chemické: benzen, aminy,
- fyzikální: UV světlo, radiace, RTG, ….

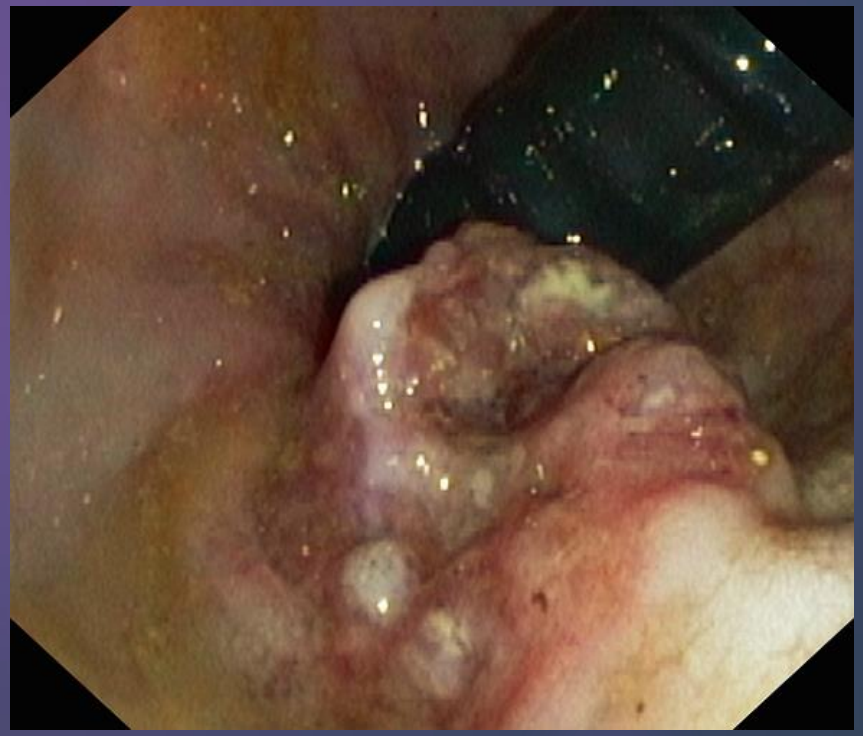

Systematika nádorů

A - Nádory pravé
B – Nádory nepravé (pseudonádory)

A - Nádory pravé se nejčastěji dělí na základě histogeneze (tzv. histogenetické hledisko):

1. mesenchymové
2. epitelové
3. neuroektodermové
4. smíšené
5. mesotelové
6. germinální
7. trofoblastické

B – Nádory nepravé se dělí na:

1. hyperplasie a hypertrofie
2. cysty a pseudocysty
3. hamarcie a choristie
4. zánětlivé pseudotumory
5. ukládání patologického materiálu